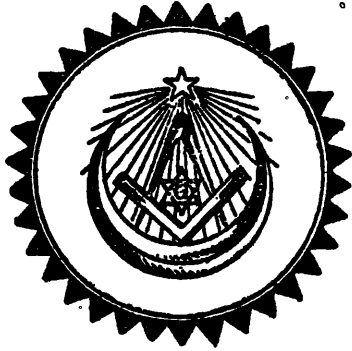

N. 3
HAZİRAN

BİRİNCİ YIL
1931

Büyük Şark

Tevzi ve Müracaat Yeri: Beyoğlu Polonya Sokağı No. 25
BÜYÜK ŞARK Neşriyat Dairesi

Yalnız Türk Yükseltme Cemiyeti azasına mahsus el yazılarını
ihtiva eder.

İSTANBUL

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. Ş.

İÇİNDEKİLER

1 — Milliyet ve İnsanîyet	K. N. (Zş.:)
2 — Masonluğun Heyeti İçtimaiyedeki Mevkii ve Hizmeti	A. K. (Sb.:)
3 — Taassuptan Kurtulmalı	F. Necip
4 — Masonluk ve Sulh	Dr. A. Rifat
5 — Millî Çekoslovak Masonluğu	A. Salâhattin (Vf.:)
6 — Conférence	F. Arthur Groussier
7 — Masonlukta Vazife Teiâkkisi	E. S. (Gç.:)
8 — R.: L.: Vedat Le 27 Janvier 1931	E. (Vd.:)

Küçük İlanlar:

Frau Dr. U. G. — Almanya'da Elsenach Kız muallim mektebinden ve liseden mezun, Almanca ve Fransızca hocalığı etmiş 40 yaşında bir dul kadın, kocasının zıyaı üzerine tekrar mesleğine avdetle şehrimizde bir aile nezdinde mürebbi ve muallimliğe taliptir. Tafsilat almak için (Büyük Şark) a müracaat edilmesi.

Mikroskop Aranıyor:

Bir mektep Lâboratuvarında kullanılmak üzere bir Mikroskop aranıyor. Satmak isteyenlerin şartlarını (Büyük Şark) mecmuasına bildirmeleri rica olunur.

Büyük Şark

MİLLİYET VE İNSANİYET

Birçok kelimeler vardır ki medlûlleri yalnız zamandan zamana değil, aynı zaman içinde zümreden zümreye göre değişir.

Burada mevzuumuz olan "Milliyet," kelimesini, bir misal olmak üzere, ele alalım. Meselâ bugün bile münevverlerimiz arasında "Milliyet," kelimesi muhtelif medlûller ifade eder. Müte-deyyinler için "Din ve Milliyet," bir manadadır; onlar için "Milliyet," "Diyanet," demektir. Halbuki bu manada "Ümmet," kelimesi vardır.

Kozmopolit fikirli bir kimse için "Milliyet," çok geri bir medlûl ifade eder. Fransa, Almanya gibi garp memleketlerinde "Milliyet," burjuvazi müradifi idi.

Halbuki "Millet," içtimâî bir vahdettir; binaenaleyh, müstakîl bir harsi olan her cemiyet millettir, ve milliyet böyle bir millette mensubiyetten ibaret olur.

Bugün ırk nazariyesinin bir "batıl fikir - præjugés," olduğu tahakkuk etmiştir. Büyük muhaceretler, büyük istilâlar, kavimler arasında öyle tesallüp "croisement," lar husule getirmiştir ki hiç bir kavim, herhangi sâf bir ırk olduğunu iddia edemez.

İrk esaslı bir mefhum değildir. Bugün insanlık mefhumunun aldığı vüs'at dahilinde, beşeriyetin ayrıldığı beyaz, sarı, siyah, kırmızı ırk tabirleri bile yavaş yavaş kıymetten düşmektedir.

Milliyet, kanla ve renkle hiç alâkadar değildir. Milliyet "hars bağları," denilen tamamiyle manevî bağlarla bir kısım insanların biribirine merbutiyetidir.

İçtimâî sınıfları katı sınırlarla ayrılan milletlerde, "Milliyet," ekseriya müreffeh sınıfların, kendilerine hasrettikleri bir imtiyazdır. Bugün burjuvazisi kuvvetli olan milletlerde en büyük kütleyi teşkil eden işçi sınıfları, "quantité négligeable - ihmali kabil bir kemmiyet," gibi telâkki olunduğu halde dahi, büyük tehlikelerde, yahut sınıflar arasındaki şiddetli menfaat mücadelelerinde, fakir sınıfa surî bir ehemmiyet atfedildiğini görüyoruz.

Halbuki milliyet sınıf mücadelelerine rağmen, daima harsî bir vahdeti ifade eder. Bu vahdet, **socialisme**, hatta **communisme** gibi, beynelmileliyeteye kıymet veren siyasî ve içtimaî akideler için dahi mevcut olmaktan hâli değildir. Çünkü "Milliyet bir realitedir.,

Bir cemiyet, maddî hudutlarla kayıtlanmadan, lisan gibi, ahlâkî örf gibi, bediî telâkki tarzları gibi... manevî unsurlarla fertlerini birleştirdikçe o cemiyet "Millet,, tir; ve millet için harsî istiklâl gibi, siyasî bir istiklâl de lâzımdır. Vakıa bugün, ekalliyet diye, küçük ve istiklâlsiz milletler de görüyoruz, fakat onların harsî istiklâlleri, idareten merbut buldukları milletler haricindeki milletdaşlarının bilhassa siyasî istiklâliyle mütenasiptir.

Maksadımız siyasî teşekküllerden bahsetmek değildir; milliyetin her tarafça hürmet olunan bir harsî vahdet, bir içtimaî realite olduğunu göstermektir.

Demek ki "Millet,, denince, batıl olan ırkı düşünmiyeceğiz; acı bir realite olan ve birgün kalkacağına itimat beslenen sınıf farkları da hatırımıza gelmiyecek. Millet, aynı tarihî tekâmülü takip eden aynı dili konuşan, aynı içtimaî örlere tâbi olan bir kütleyi ifade edecek.

İşte hakikî milliyet budur. Demokrasi, bu hakikî milliyetin tahakkukudur.

Bu şekilde anlaşılan milliyetin "Masonluk,, la alâkası nasıl olabilir ?

Masonluk, bütün insanlığı manevî bir vahdet çerçevesinden görür. Filhakika insanlar, kabile kabile, kavim kavim, millet millet, ayrılmış olmalarına rağmen, hep birden bir "tamamiyete - intégra-tion,, a doğru yürümektedir. Bu tamamiyeti, veley çok uzak bir realite olarak "Hadsen - intuitivement,, sezen büyük mütefekkirler, her zaman bir insaniyet mefhumunu düşünmüşler, bunu bir ideal edinmişlerdir.

Şüphesizdir ki insanlık bir tamamiyete doğru çok kısa, fakat herhalde emin adımlar atmaktadır. Milletler arasındaki hudutlarda eski katılıktan eser kalmamıştır. Bütün millî harsler birbirlerine hulûl etmektedir. Fikirler, duygular arasında gittikçe bariz bir yaklaşma görülmektedir. Her sahada insanlığın kuvvetli bir kooperasyonuna şahit oluyoruz. Milletler arasındaki taarûf resanetleniyor. İşte bu da mütekâmil bir realitedir.

Masonluk bu realiteyi mefkûre edinmiştir. Milletleri ve bir millet içindeki fertleri birbirine düşman eden evvelâ kavmi ve dinî, sonra da millî olan münafâretleri izale etmenin yollarını arıyor.

Masonluğun bir mefkûre olduğunu söyleyenler hiç te aldanmıyorlar. Ona din aleyhdarlığı, milliyet aleyhdarlığı isnat edenler, tesamuh nazariyle görülecek zavallılardır.

Masonluk insanî bir ideal takip etmekle beraber, ne diyanet, ne de milliyet aleyhdarı değildir. Dini vicdanî bir emir addeder. Dinleri hürmetle görür, fakat insanları ve milletleri birbirine düşman eden dinî taassubun düşmanıdır. Milliyete de hürmet eder; çünkü onun nazarında milliyet pek tabii bir realitedir; fakat insanlığın tamamıyetine muzur olan millî taassuptan nefret eder.

Masonluk insanî vahdete yürümek için beynelmilel kooperasyona kıymet vermiştir. Her millet, kendi mahsusatı dahilinde bir mason ailesi doğurmuştur. Bu aileler birbiriyle taarûf temin etmektedir.

Milliyeti masonluğa mugayir düşünen ve görenler aldanıyorlar. Milliyet, insanî bir iş bölümünün zarurî bir uzvudur. Masonluk bu uzvu nehyedemez.

Binaenaleyh insanlığın tamamıyetine inanan ve onu kendine mefkûre edinen masonluk, milliyetleri, insanî vazifelerde bir kooperasyon temin eden uzviyetler addeder. O uzviyetler yani milliyetler, bir bedenin mütesanit cihazları gibi, insanlığın hayat cihazlarıdır; onlarsız insanîyet tasavvuru, realiteleri görmiyen bir ütopidir.

K. N.(Zş.:)

MASONLUĞUN HEYETİ İÇTİMAİYEDEKİ MEVKİİ VE HİZMETİ

Masonluğun heyeti içtimaiyedeki mevkiini zahiri ve batini olmak üzere iki cepheden mutalâa etmek icap eder. Heyeti içtimaiye henüz masonluğun ne olduğunu anlamamıştır ve anlamaktan uzaktır. Ne musevî ruhanîleri, ne hiristiyan rûhbanlığı, ne de islâm softası masonluğun hasmı canı olmak taassubundan kendini kurtarabilmiştir. Mason fazileti hâlâ kara kuvvetlerin zulmü zul-

metiyle muhattır. Tabii bir ihtiyaca cevap vermesi itibariyle muteber olan ve böyle olması da icap eden (din) in tesiri altındaki heyeti içtimaiye, ne çareki din adamlarının bu zalim ve muzlim telkinleriyle masonluk aleyhinde fikir taşımakta ve mason düşmanı olmaktadır. Heyeti içtimaiyenin yalnız avam tabakası değil, münevver zümresinden de mühim bir kısmı bu telkinlerin zebunu kalmıştır. İşte masonluğun heyeti içtimaiyedeki zahiri mevki budur.

Onun hakikî ve batınî mevkiine gelince: Bunu tayin etmek için âlemi haricîden masonluk âlemine doğmak, zulmetlerden sıyrılip nura kavuşmak icap eder. Çünkü dünyanın en eski bir cemiyeti olan masonluğun asırlardanberi, zaman ve mesafeleri kucaklayarak heyeti içtimaiyede oynadığı rolü yabancılar kapalı gözleriyle göremezler.

Mason cemiyeti müayyen bir gayesi olan teşkilâtlı bir cemiyettir. İçtimaiyat ilmi müayyen gayeli cemiyetlerin gayesine vasıl olunca dağıldığını veyahut yeni bir gaye takibine koyulduğunu kaydeder. Meselâ bir ansiklopedi tertibi için toplanmakta olan ilmi bir cemiyet hedefine vasıl olduktan sonra aynı gaye için toplanmakta devam edemez, dağılır.

Hedefine vasıl olduktan sonra dağılmıyan cemiyetler de vardır: Gizli bir cemiyet halinde iken (İttihat ve Terakki) cemiyetinin hedefi istibdadı yıkmaktı. Fakat hedefine vasıl olduktan, yani meşrutiyeti tesis ettikten sonra dağılmadı, yeni bir hedef takibine koyuldu: memleketin idaresini eline almak, mukadderatına hâkim olmak. Onun dağılması ancak bu hedefin iflâs ile neticelenmesi üzerine vukua geldi.

Mason cemiyeti çok eski bir cemiyet olmakla beraber hedefine vasıl olamamıştır. Çünkü onun hedefi beşerin âlâmına nihayet vermek, mağdurların gözyaşlarını dindirmek, zulmet ve taassubu gidermek, hayatı maddî menfaat kovalamaktan ibaret zannedenleri yüksek ve manevî mefkûrelere bağlamak, milliyet duygularını körletmeksizin bütün insanlar arasında kardeşlik ve karşılıklı yardım hislerini doğurmak, cehaletle mücadele etmek, san'at önlüğünü takarak sâyin timsali olmaktır.

Bukadar geniş ve bukadar şümüllü bir program takip eden bir cemiyetin hedefine vasıl olması kolay değildir. Bahusus bu ihtiyaçlar beşeriyet için dar manasiyle ezeli ve ebedidir. Binaena-

leyh cemiyetimiz hedefine tam manasiyle vasıl olamayacağını bilse bile müsmir mesaisiyle, o hedefe doğru yürümekten hiçbir zaman hâli kalmıyacaktır. Onun asıl büyüklüğü de bundandır. Nekadar zikudret olursa olsun âlemde hiçbir ferdin tekbaşına üstüne almak şöyle dursun, hatta tasavvur ve tahayyül bile edemeyeceği güçlükleri asırlardanberi ye'se düşmeksizin azmü sebat ile yenmeğe çalışmak... Evet, onun asıl büyüklüğü bundadır. Çünkü der'uhté ettiği iş tarih ve coğrafyanın ihâta edemeyeceği kadar geniştir, muazzamdır.

Biz, masonlar, füşatı namütenahi olan muhteşem bir binanın asırlardanberi çalışan sakin ve mütevazı banileri ve amelesiyiz. Bu mesaimizde ancak K.: U.: M.:'ndan ilham alır ve sâyimizin mükâfatını gene kendi kalbimizde buluruz. O muazzam binanın ayrı ayrı dairelerine, hücrelerine giriniz: Herbirinde hayrı âlânın tesis ettiği bir fazilet mektebi bulursunuz. Dünyanın her tarafında aynı mefkûre etrafında toplanan, aynı hedefe doğru koşan; ferağatı nefsi, hasbîliği umde ittihaz eden yüzbinlerce, milyonlarca fazilet aşıkının müşterek mesaisinden neler doğabilirse dünya masonluğu onu doğurmuştur ve doğurmakta devam edecektir.

Masonluğun heyeti içtimaiyedeki hakikî mevkii de budur. Hizmetlerinin kıymetini anlamak, onun ancak tarihini tetebbu etmekle mümkün olur. Bu külfeti ihtiyar etmeyenler (Büyük Şark)ı olsun muntazam takip ederlerse gene dünya masonluğu hakkında kâfi derecede bir fikir edinmiş olurlar.

A. K. (Sb .:)

TAASSUPTAN KURTULMALI

Ruhumuzu taassup hastalığından kurtarmağa çalışmak en birinci vazitemiz olmalıdır.

Masonluğun nurlu esaslarına, hürriyete, müsavata, kardeşliğe mâni olan en belâlî afet taassuptur.

Mason muhitine yeni girenlerin kabul merasiminde kendilerine taassubu şu suretle tasvir ve telkin eyleriz :

— Taassubun her şekli ahlâk duygusunun bir galatıdır. **Masonluk** taassubun her şekline olanca kuvveti ile muhalefet eder.

İlmi kelâm ise taassup için :

— Gösterilen hakkı kabul etmiyerek batılda ısrar eylemektir, diyor.

Bu takdirce taassuba kısa bir tarif ile :

“ Batıl kanaatta inat etmek,, diyebiliriz.

Tetkik edersek iki şekilde taassup görürüz : Samimî, ve riyakâr taassup..

1 — Samimî taassup : Cehaletten ve korkudan doğar. Bu mutaassıplar şüpheden ve münakaşadan korkarlar. Babalarının, hocalarının söylediklerine bilâtetkik iman ederler.

Bazı fazıl münevverler arasında da samimî mutaassıplar görülür. Bu, ekseriya bilgisine mağrur olmaktan, yahut müfrit muhafazakârlıktan ileri gelir.

*
**

Fende, hakikat aramakta, siyasiyatta müfrit muhafazakârlık taassup derecesine varırsa hakikati görmeğe mâni olur.

Şukadarki salim fikirlere müstenit kanaatle mantikî mübahasele ısrar taassup sayılmaz.

Samimî taassup üç şekilde görülür : Dinî, siyasî, an'anevî..

1 — Dinî taassup mubahase ve münakaşadan korkar. Çünkü, din bilâmünakaşa itikat ister.

İtikat körkörüne ifrata varırsa müthiş bir taassup olur. Hindistanda mabudun arabası altına atılıp telef olan Fakir'ler, keramet göstereceğim diye şakat kalan rufâî dervişleri, engizisyonlarla cinayetler irtikâp eden Jezüvit papazları, kızını mabut uğruna kurban eden Ağamemnon...

İşte bunlar hep din namına ifrat taassup cinayetleri nümuneleridir.

2 — Siyasî taassup: Bir fırkaya müfrit merbutiyetten doğar.

Saiki bazan samimî bir kanaat, bazan da menfaattir. Heyecanlı zamanlarda bu taassup müthiş ihtilâller, felâketler tevlit eder.

Fakat zulme, istibdada karşı, âli bir mefkûre ile teceddüt için, hak için mücadelede gösterilen sebat ve şiddet taassup değil, fedakârlıktır.

3 — An'anevî taassup: Bu, asalet davasında olanlarda, âdâta çok merbut bulunanlarda görülür; bunlar teceddüde hasım olurlar.

Bu şekildeki taassubu bizim bazı pek münevver K K'imizde de görürüz; şu yazılarımda teessürlerle bahsetmek istediğim de budur.

*
**

Masonluğun bir nevi din olduğunu, onda taassup bulunduğunu iddia edenlere karşı biz :

— Hayır, **Masonluk** din değil, mefkûredir; diyoruz.

Burada din ile mefkûrenin farkını tetkik için bir an tevakkuf etmek isterim :

Din, mücazattan kurtulmak, mükâfat temin etmek gayesiyle uhrevî menfaat esasına müstenit bir itikattır.

Mefkûre ise hiçbir menfaat, ivaz, endişe mukabili olmıyarak beşeriyetin veya bir milletin tekâmülü, saadeti uğrunda yüksek, âlicenâbanc bir gaye için çalışmaktır ki mükâfatı vicdanın duya-cağı bir zevktir.

Maşerî hayatta intizamı daha müteali, daha mükemmel bir hale koymak için uğraşmak mefkûrenin en yüksek şeklidir.

Mefkûrecilik **Masonluğa** munhasır değildir. Bizim muhitimiz haricinde de Türklüğün büyük mefkûrecileri vardır.

En başta Mustafa Kemal... Milleti hür, müstakil, münevver, mes'ut görmek mefkûresi ile en büyük fedakârlıklarla hârikalar ibda etmiştir.

Sonra Ziya Cökalp... Türklüğün taalisi mefkûresi ile hayatını içtimâî, felseî mesaiye hasrederek zevkinden, nefsinden ferağat etmiştir.

Tevtik Fikret... Hürriyet ve fazilet mefkûreleri ile zulmün yıkılmasına çalışmış, zalimim hiçbir lûtfunu kabul etmemiştir.

Dinde mefkûrecilik, hür ve müstakil hareket olamaz; çünkü din kitap ahkâmına inkıyadı emreder.

*
**

Masonluk vicdan hürriyetine sonderece hürmet esasına müstenit olduğu halde muhitimizde, maalesef, bir **Masonluk** taassubu peyda olmuştur.

Birtakım mağrurlar tarihini tetkik etmedikleri **Masonluğa**

peygamber Süleyman zamanına kadar esatirî bir kıdem isnat eyliyerek eskilikte bir şeref ararlar.

Halbuki **Masonluk** teşkilâtı yenidir. Ancak 1718 de ciddi bir teşekkül görürüz. O tarihe kadar muhtelif gizli cemiyetler ayrı ayrı ve büsbütün başka esrar ve maksatlarla çalışmışlardır.

1718 de ittihat için toplanan cemiyetler şunlardı :

- 1 — Rozkuruva şövalyelerinin tesis ettikleri şapitriler.
- 2 — Malta şövalyelerinin tampliye şapitrileri.
- 3 — **Masonlar** cemiyetinin muaddel şekli.

Bu cemiyetler arasında yaptıkları içtimalar, müzakereler neticesinde ancak 1770 te **Bon Amitiye** cemiyetini teşkil edebilmişlerdir. Müteakıp kongreler, mübahaseler üzerine (İskoçya tar.: kad.: mukaddesi) namı ile bugünkü masonluğun esası kuruldu.

Kongrelere iştirak eden cemiyetlerin esasları hakkındaki rivayetlerden başlıca ikisi tetkika şayandır:

1 — 17 inci asırdan evvel Avrupada büyük kiliseleri inşa eden mimarlar aralarında amelenin çirak, kalfa, usta sınıflarını, yevmiyelerini, terakkilerini tanzim için [Franmasonlar] cemiyetini teşkil ettiler.

Başlıca maksatlarından biri san'atın bu çok mühim esrarını muhafaza etmekte.

17 inci asırda taraf taraf mühendis mektepleri açılınca bu cemiyetin ve esrarının ehemmiyeti kalmadı. Çünkü san'at esrarını mektepler faş ve tamim ediyordu. Bu sebeple mason cemiyeti hayatını, ehemmiyetini muhafaza için teavün ve uhuvvet esaslarına müstenit içtimai ve felsefî bir şekil kabul etmiştir. Eski san'at alâtının herbirine ahlâkî ve felsefî rümûzat koymuşlardır.

Yeni şekle konulan mahafilde müptedi, kalfa, üstat sınıflarını muhafaza ile beraber eski tabirlere de remzen başka tarifler koydular.

Haceri mükâp: Yontulmuş terbiye görmüş insan.

Gönye: Aklü hikmet.

Pergel: Adalet.. Gibi.

İşte bu rümuzat ve cemiyetin ismi Franmason [hür duvarcılar] olması esasın gizli franmason cemiyetinden alındığına delalet eder.

Fakat 1717 kongresinde muhtelif cemiyetler azasından ekse-

riyeti Ehlisalip orduları veya müstemlikât işleri ile Arabistan ve Hindistan taraflarında bulunmuş ve oralarda gizli cemiyetlere intisap etmiş asilzade zabıtlar, şövalyeler teşkil ediyordu. Bu zevat galiba mimarlığı, masonluğu esnafılık gibi telâkki etmiş, beğenmemiş, necabet ve kahramanlık timsali sayılan şövaliyeligi daha parlak görmüş. **Masonluğun** esası şarktaki kadim hafi cemiyetlere dahil olan Rozkruva şövalyeleri tarafından kurulduğunu kabul etmiştir.

1718 de diğer bir kongre yapılıyor, islahat icra, derecat ihdas olunuyor, demokrat olması lâzım gelen mason mahafilinde hürriyet namına — asilzade şövalyeler gibi — halkın da sırmalı esvaplar giymesine, kılıç takmalarına müsaade ediliyor.

İşte bu hatalı kararı müteakip **Mason** muhitinde bir teşrifat ve merasim iptilâsı, derece ve terfi sevdası meydan buluyor.

Bu hallerin tevlit ettiği taassup eşkâlini diğer bir makalede tasvir edeceğim.

F. Necip

MASONLUK VE SULH

Evvelâ içtimamızın maksadı ve sulh mes'alesinin tetkiki hususunda milletler arasındaki Mason ittihadının davetine icabet etmek lütfunda bulunan muhtelif mason localarının kıymetli mümessillerine teşekkür etmeğe müsaade buyurmanızı rica ederim. Bugünkü içtimamızın milletler arasındaki Mason ittihadını daha iyi tanıtmak hususunda oynayacağı rolü de büyük bir şükranla burada hatırlatmak isterim. Sulhperverlikte her tarafta tanınmış bir şöhrete malik olan hocam ve dostum (Lâfonten) den sonra bugünkü ruznamemize giren sulh mes'alesinin tetkiki için kıymetli huzuruza çıktığımdan dolayı beni mazur görmeyizi de ayrıca istirham ederim. Biz bugün burada şu büyük ve mühim mes'ele üzerinde Mason demokrasisinin fikirlerini anlamak için toplanmış bulunuyoruz. Bu baptaki düşüncelerimi birkaç kelime ile huzuru irfanınıza arzederken hakikat yeminine ve masonluğa sadık kalmak suretiyle söze devam edeceğimi arzederim.

Kardeşlerim, söze başlarken bir kıyas yapmağıma müsaadenizi rica ederim. Masonluk esas itibariyle kardeşlik demektir.

Kardeşlik te sulh, Masonluk ta sulhün amelesi demektir. Acaba Masonluk sulhün ameliğini yapıyor mu? Hükümetler Masonluğa ne dereceye kadar alâkadar bulunuyor? Masonluk siyaseti, Cemiyetiakvamı idaresi altına alabilmiş mi? Herhalde buna menfi cevap vermemek için pek çok tereddüt dakikaları geçirmek mecburiyetindeyiz. Masonluk sulhün amelesi olmak icap ederken acaba ne için şimdiye kadar bu vazifesinde muvaffak olamamıştır?

Bunun müteaddit sebepleri vardır. Bir kısmı, Masonluğun bizzat kendinden, bir kısmı da, bizzat bizden gelmektedir. Bütün bu ihtilâfları üç esaslı noktada icmal edebiliriz:

1 — Beynelmilel masonluk tenevvü'lerle muttasıftır. Meselâ; Fransa'da masonluk demokrasi temayülâtına dayandığı halde başka memleketlerde aristokratik bir menşee bağlı bulunuyor. Fransa'da masonluk müceddit olup daima istikbale müteveccih bir vaziyet gösterirken başka memleketlerde an'anevî, muhafazakâr, hatta bazen de irticaî bir cephe göstermektedir.

Herbirelrimizin diğerlerine karşı gayet derin bir muhabbet ve takdirimiz olmasına rağmen Anglo - Şaksonlarla lâtin seciyeleri arasında mevcut olan ihtilâflar derecesinde fikirlerimizde ve mason âdetlerimizde de büyük mübâyenetler vardır.

Hiç şüphesiz bu noktainazardan müessesemiz yani beynelmilel mason ittihadı henüz tahakkuk edememiş bir halde bulunuyor. Cemiyetiakvam da vaktinden evvel doğdu, beynelmilel mason ittihadından daha seri ve daha vâsi olarak büyüdü.

2 — Bizim aramızda mevcut ihtilâfları doğuran müşkülâtın yanbaşında (Hafi bir cemiyet) oluşumuz da mühim bir yer tutmaktadır. (Secret maçonique) mes'elesi mason hayatımız cihetinden cidden elzemdir. İhtilâllerin, taziyiklerin, istibdadın hüküm sürdüğü memleketlerde, Harbiumumî esnasında masonluğun gizli teşekküller halindeki faaliyeti takdirlere şayandır: Maahaza bir taraftan gizlilik icap ettiği halde diğer taraftan masonluk hariçte taammümü ve propağandası için zıt cereyanlar takip etmek mecburiyetindedir.

3 — Üçüncü müşkülâta gelince: Sulh mes'elesinde ilerliye-medigimizin mühim amillerinden biri de cehalettir. Ben otuz senedenberi mason ve otuz beş senedenberi sulhperverim. Bugün-

kü vaziyetim okuduklarımın ve tâhayyüllerimin bir zadesi olmaksızın ziyade tecrübelerimin neticesidir.. Otuz sene ve belki de daha fazla bir zaman var ki temayülâtı insaniye içtihatları ile oyalandık. Çar ikinci Nikola ve Kont Muravyef tarafından ısdar olunan meşhur emirnameden evvel sulh fikirleri yalnız mütefekkirlerin dimağ ve kitaplarında yer tutmakta idi. Bazı hususî zatlar ve cemiyetler sulh hakkındaki fikirlerini, akidelerini kabataslak surette ancak kendi aralarında müzakere edebiliyorlar ve necip hislerini, duredişliklerini arzetmek için fırsatlar arıyorlardı.

Masonluğa kabul olduğum gün mabedin cephesinde sulhun höcceti olan (Hürriyet, müsavat, uhuvvet) yazılarını gördüğüm dakika en güzel insanî bir teşkilât ve terakkinin en büyük bir kuvveti ile iştirak peyda ettiğime kanaat getirmiştin. O vakittenberi birçok vak'alar birbirini takip etti. İkinci Nikola'nın emirnamesindenmaada 1899 ve 1907 de „Lâhi„ de iki konferans aktolundu. 1914 — 1918 harbindan evvel yapılan bir çok mesai en nihayet harbin sonunda Cemiyetiakvamı vücuda getirebildi

O zamandanberi birçok içtimalar, conseylar, komisyonlar, komiteler aktedilerek sulh mes'eleleri müzakere edildi. Birçok kararlar muahedeler teati edildi. Lukarno, Kellog misakları imzalandı. Yeni bir âlem, bir sulh organizasyonu vücuda getirilmek istendi. Günler seneler teakup ettikçe kendi kendime soruyorum : acaba masonluk uhdesine düşen vazifeyi idrak edebildi mi? Acaba mes'elenin tabii cereyanına göre sulh teşkilâtına karşı lâzımgelen teşebbüsler, tedbirler alındı mı? Cihan yakın atisine hükmedecek zevatı kendine celbedebildi mi? Lâhiye giden mümessiller kendi adamları mı? Cenevrede çalışanlar kendi adamları mı? Acaba, bu mümessiller hükûmetleri millete bağlayan kontrol ve angajmanlara vakıf bulunuyorlar mı? Yoksa yalnız siyasete alet mi oluyorlar? Acaba bütün bu mes'eleleri lâyikiyle tetkik ettiler mi?

Maal'eseef diyebilirim ki, hayır; vicdanıma uygun bir cevap veremeyeceğim. Bil'akis hakikat beni şu suretle itirafa mecbur ediyor: Masonluk hükûmetlere tekâddüm edemedikten maada onları takib etmeyi bile yapamadı. Hükûmetler evveleminde çarın emirnamesi üzerine badehu Harbiumumiden sonra duyulan ihtiyaçlar karşısında ve vicdan azaplarının müvacehesinde sulh nazariyeleri içinde boğulup kaldılar.

Pek muhterem üstadım (Lâfonten) Harbiümünün ertesi gün hükümetler tarafından tesis edilen beynelmilel teşkilâtın gayrikâfi olduğunu iddia etti. Bunu pek güzel anlamıştı. Bu baptaki boşluklar, kifayetsizlikler üzerinde pek çok sözler söyledi. Bence semere vermiyen bütün bu şifahî mükaleme ve müzakerelere hatime zamanı gelmiş ve geçmiştir. Bir mutlak müstaceliyetle hayalden hakikat âlemine geçmeli, faydalı işlere bakmalıdır. Bu hususta tam bir istiklâl ile faaliyete geçerek devletler tarafından meydana getirilen bu müesseseyi âdil bir hale itrağ etmeliyiz.

Diyebilirim ki, daha ileriye gidilmediği, bilhassa mecburî hakem ve terki teslihat işlerinde ciddi bir gayret gösterilmediği takdirde yapılacak ufak bir lâkaydî karşısında mühim vak'alara intizar etmek zarurîdir. Zira bugün milletler henüz sulh müessesesinin fidan halinde bulunduğunu ve buna sarfı lâzımgelen ihtimamın derecesini anlyamamışlardır.

Demokrasiler gösteriyorlar ki, bu tereddütler beynelmilel mes'elelerin tetkiki hususunda gösterilen adaletten ve tahayülümüzün, kalbimizin hatasından ileri gelmektedir.

Ben bugün burada, büyük bir münevver ekseriyetin huzurunda sulhe ait teşebbüsleri Cemiyetiakvamın mütalâa ve münakaşa etmelerini arzu ediyorum.

İşte kardeşlerim, sulh harekâtının başında çalışacak bir halde bulunuyoruz. Bu noktayı belki biraz hasın bir tarzda ifade ettim. Hakikatin tecellisini arzu ettiğim cihetle mazharı affınız olacağını ümit ediyorum.

*
**

Şimdi ne yapacağız? Ben mulitelif milletlere mensup olan ve burada hazır bulunan kardeşlerime üç esaslî bir program teklif ediyorum:

1 : Birinci tavsiyem çalışmaktır. Lâkin sây kelimesini yalnız masonca çalışma suretinde telâkki etmemenizi rica edorum. Ben yalnız idarî ve ritüelik bir vasıfta çalışalım demiyorum. Ben beynelmilel cemiyet hayatında uhuvveti beşeriyeyi ve sulhu meydana getirecek bütün vasıtaların dikkatle ve vesaike müstenit olarak tetkikini teklif ediyorum. Evvelemirde şimdiye kadar

kaybedilen vakti kazanmak, badehu bizi tehdit etmekte bulunan yeni bir harp felâketine karşı ittihazı lâzımgelen bir faaliyet sahasına geçmek lâzımdır. Bunun için masonlar sulh mes'elesinin ne suretle meydana çıkarıldığını, hükümetlerin bu mes'eleleri halletmek istediklerini veyahut hâl için neler düşündüklerini, neler hazırladıklarını öğrenmelidirler. Hükümetler üzerine tesir etmek istiyorsanız evvelâ mes'elenin içyüzünü bilmek lâzımdır. Bir avukat kendisine bir iş tevdi eden müşterisine ait dosyayı tetkik etmeden mahkeme huzuruna çıkıp müdafaasını yapabilir mi? Acaba sulh dosyasını tetkik eden kaç mason vardır?

Bu dosyayı tetkik ve mütalâa etmek her masona borçtur. Bütün localarımız (Ceneve) de neşrolunan vesikalara abone olmalıdırlar. Herşeyi mütalâanın kabil olduğunu da iddia etmiyorum. Hiç olmazsa Cemiyetiakvamın aylık hülâalarını, neşriyatın esaslı noktalarını, Cemiyetiakvamın enformasyon şubesinin propaganda broşürlerini mütalâa etmelidir. Bütün bu kataloglar gözümüzün önünde bütün manzaraları tecessüm ettirmeli; bununla ancak vazifenizin azametini anlamış olacaksınız.

Bundan maada sizin herbirerlerinizin şahsî veya müctemian kendi memleketlerindeki sulh cemiyetleri ile, onların konferanslarıyla, bilhassa sulha ait millî ve beynelmilel kongrelerle alâkadr olmanız lâzımdır. Cemiyetiakvam vesikalarını kâfi derecede tetkik ettiğimiz gün kendimiz için çalışmış oluyoruz. Zira beynelmilel mason ittihadına arzolunan hertürlü mes'eleler Cemiyetiakvamda toplanan hükümetlerin önüne arzolunan meselelerin aynıdır.

Sizlere soruyorum: Merkezî otoritemize ne kuvvet verebiliriz? Ne gibi tedbirlerle Meş.'lerimizin hakimiyetini muhafaza edebiliriz? Cemiyetiakvamı yaratan ve Avrupa federasyonunu yaratmak isteyen hükümetlere nasıl nüfuz edebiliriz? Bu mes'elelerde biraz fazla teemmül etmek lâzımdır. Cemiyetiakvam hepimizin gözü önünde duruyor. Herşeyi gözü kapalı kabul etmemizi de istemiyorum. Arzolunan mes'eleleri hakkiyle tetkik buyurmanızı istiyorum ve bunda büyük menfaatlar görüyorum.

2: İkinci tavsiyeme gelince: Medenî olsun, içtimaî olsun cesarettir. Localarda siyaset, bilhassa intihabat siyasetinin yapılması taraftarıyım. Hiç şüphesiz bizim en ziyade düşüneceğimiz

şey: Localarda hangi partiye mensup olduğumuzu düşünmemektir. İnsanların fikirleri sözleri ile anlaşılır. Biz daima gayrisaf mabedleri mabedin dışarsında brakmalıyız. Acaba masonlar gizli bağçelerini zeretmek bahanesiyle içtimaî vazifesinden ve siyasî hakkından bütün manasiyle tecerrüt mü etmişlerdir? Acaba masonluk, âlemi haricîde haricîlere nur vermek için, kâinata kardeşlik hissini, mefkûresini aşlamak için mabetleri dahilinde kapalı mı kalmalıdır? Hayır! Biz burada Mısırî kadîmin keşişler badiyesinde bir târiki dünya gibi Allah ile gizli bir muhavereyi takip etmek fikrinde bulunmamalıyız. Biz ancak insanları sevmeyi öğrenmek için ve bu bapta bütün vazifelerimizi ikmal için çalışıyoruz. Biz burada yekdiğerimizi tenvir ve takviye ederek ahali ile birlikte hürriyete, müsavata, uhuvvete, sulhe doğru yürümek için mabedimizi kapıyoruz. Çalışmak kâfi değildir, cesur da olmalıyız.

3 : Üçüncü tavsiyeme gelince: Sabırlı olmamaktır. Zira sulhun tehakkuku istikbalin meyvası olacaktır. Siz ekeceksiniz, çocuklarınız mahsulü tophyacaktadırlar.

Fenalığa karşı uluvvücenap göstermek, harp karşısında sabır 1914 - 1918 dramından evvel pek haklı gözüküyordu. Harbî umumînin nasıl birdenbire patladığını, vahi sebepler tahtı tesirinde 4 sene 3 ay sürdüğünü ve bütün dünyayı bitap bir hale getirdiğini gördük. Evvelce nikbin olup ta vaktin yardımına bel bağlayanlar pek akıllıca hareket etmemişlerdir.

Bütün bu fecaate karşı artık bekliyecek vaktimiz yoktur. Sabra bir nihayet vermek lâzımdır. Yeni bir harp bizi tehdit etmekte, obüsler depo edilmekte, muhnik gazlar icat edilmekte, tahdidi silâh konferansının iptidaî komisyonu mefluç bir halde bulunmaktadır.

Her tarafta efkârı umumiye şayanı hayret bir derecede inkisarı hayale uğramıştır.

Muharebeyi takip eden ilk seneler esnasında kardeşliğe, adalete, hürriyete karşı beslenen büyük prensipler, mecburî ve umumî kıtallere karşı her yerde nefret ve isyanlardan acaba şimdi eser kaldı mı ?

Taassuplar uyanıyor. Nasyonalisme yeni birtakım zaruretler meydana çıkarıyor. Kuvvet birtakım safsata ve muğalata romanları icat ediyor. Huşunet her yerde hüküm sürüyor. Akıl, fikir, mantık,

hakikat sadaları sönüyor. İnsanların heyeti mecmuası mazideki acı tecrübeleri nazarı dikkate almıyor ve bütün dünyayı yeni bir bunaklık buhranına isal edecek olan felâketleri göz önüne getirmiyor, yeni bir umumî tenkil fikrini kabul ediyor.

Nazarlarımız önünde teressüm eden bütün manzaralara, kulaklarımıza çarpan bu sadalara karşı kat'iyen bekliyecek vaktimiz yoktur. Sulh için sabırlı olmamalıyız, acele etmeliyiz.

Tahsil ve terbiyeye büyük emniyetle istinat ederek bizi takip eden ensale bizim gözlerimizi, kulaklarımızı dolduran ihtiyaçları ve lüzumlu şeyleri acele olarak meydana getirmekte gösterilen ihmal alçaklık ve insaniyete, sulhe karşı hiynettir.

Bugün yapmak mecburiyetinde olduğumuz şeyleri yarına bırakmamalıyız. Arz üzerinde meyvaların yetişmesi için münasip mevsimler olduğu gibi içtimâi mes'elelerin kemale erişmesi için de uygun zamanlara ihtiyaç olduğunu hatırlatmak isterim. Eğer kemale gelmiş meyvaları vaktinde toplamazsak meyvalar yere düşer ve çürür

İnsan şeceresinin bu kıymettar meyvaları yani mecburî hakem mes'alesi, terki teslihatı, ittifakları, kâfi derecede kemale gelen fikir ve zaman mahsullerinin ilk olmuşlarını vaktü zamanında toplamayı bilmezseniz; ancak sizler için vait yerine sukutuhayal ve hüsrân elde etmiş olursunuz.

Terki teslihat mes'alesinin neşvünemasını gözden her geçiren zat kendisini 1930 senesinden ziyade 1925 senesinin yakınında görür. Bilhassa son 3 sene zarfında bu nokta etrafında kat'iyen ileriye gidilmediği görülür.

İşte kardeşler! Sizlerin vicdanlarınıza tevdi ettiğim neticeler... Son bir söz: Viktor Hügo'nun; efsanelerin (Lazar)ın'a dediği gibi ben de masonluğa, kalkınız, diyorum.

Senin büyük bir mefkûren, büyük bir vazifen, büyük bir mazin vardır. Sen diğerlerinden daha fazla didiklendin, zira hakikatte, insaniyet boğazlanırken vücudundan kan, ruhundan yaşlar aktı. Senin kardeşlik imanının parçalandı. Az çok, ızdırıp çektin, inledin. Az çok ta sevildin. Lâkin şimdi sây, cesaret, sabırsızlıkla galebeye çalış... Masonlukta diğer insanlarda ve teşkilâtta bulunmayan bazı şeyler vardır ki bunlarla çok iş görebilirsin.

Kalbin evsafi, ahlâkiyunun dediği gibi, büyük fikirlerle müzeyyendir. Büyük teşkilât hep kalpten doğar. İnsaniyetin kalbi masonluktur.

L. le Foyer'den Nakili :Dr. A. Rifat

MİLLÎ ÇEKOSLOVAK MASONLUĞU (1)

Çekoslovak milleti, halk mürebbisi ismini almış olan lâyemut (Jan Amos Komenski) ile (Jan Hus)un temsil eyledikleri hakikat ve insaniyetin büyük mefkûrelerini asırlardanberi sinelerinde saklamışlardır. Şu halde bu millet diğerleri meyanında masonluk fikirlerinin neşir ve tamimine, alemşumul mason zincirine yeni bir halka ilâve edebilecek umumî kardeşlik fikirlerinin inkişaf ve tekâmülüne hizmet edebilir.

Masonluk (1728) tarihine doğru, teessüs etmiş olan an'aneye göre, İngiliz büyük locasından bir berati mahsus almış olan, Kont Spork tarafından Bohemya'ya ithal edilmiştir. Birinci locanın teessüsünü sür'atle diğerleri takip etmiş, birkaç sene zarfında beş tane kadar Bohem locası teessüs etmiş bulunmuştu.

Büyük mefkûremizin samimî bir hamisi olan imparator ikinci Jozef'ten sonra Avusturya'da en muzlim bir istibdat hâkim olmuştur. (Bohem tacının hükümranlığı altında bulunan memleketlerin umumî harp nihayetine kadar Avusturya imparatorluğuna tâbi olmuş bulunduğu malûmdur). Bunun tabii neticesi olarak Avusturya imparatorluğu dahilinde masonluk faaliyetten men'edilmiştir.

Macaristan dahi Habsburk imparatorluğunun ittihadı altına alınan memleketlerden biri olmakla beraber orada şerait tamamıyla ayrı bir halde idi.

Macaristandaki daha serbest idare sayesinde franmasonluk orada faaliyette bulunmakla iktifa etmemiş, Avusturyalı KK. in gizli faaliyetlerine devam edebilmelerine imkân hazırlayabilecek bir mevki de elde edebilmiştir. Bu sayededir ki Prag'da, gizli çalışan, bir loca mevcuttu. "Üç yıldızlı Hiram," namını taşıyor ve Macaristan OB .: 1 altında çalışıyordu. Bu locanın âzaları Çek veya Almandı. Bundan başka Bohemya'da Macar localarına tâbi birçok küçük teşekküller vardı.

Çekoslovak istiklâlinin ilânı masonluk için yeni mes'ut bir hayatın başlamasına meydan verdi. 26 Teşrinievvel 1918 tarihinde, cümhuriyetin ilânından iki gün mukaddem, yukarda ismi geçen locaya mensup onbeş âza Prag'da millî bir locanın tesisini kararlaştırdılar.

(Jan Amos Komenski) namını almış olan bu loca muvakkaten içtimalarını, sadık âzalardan birisi olan (Dr. Alfred Sustir) K.: in evinde, ve Fransa büyük locasının OB.:ı altında akdeylemiştir. Ertesi sene bu loca (33) dereceyi haiz, ve salifüzzikir mason kuvvei muazzamasının resmî murahhası olan pek münevver (Besnard) K.: tarafından büyük merasimle küşat edilmiştir.

Aynı tarihte, masonluk İskoçya Tar.: i at.: ve mak.: ünü Çekoslovakya'ya ithal vazifesiyle mükellef, İtalya Bu.: Meş.: ine mensup resmî bir murahhas da Prag'da ikamete geldi ve bu suretle Narod (millet), Dvasatı Osmi Rijen (yirmi sekiz Teşrinievvel, yani Çekoslovak cümhuriyetinin ilânı tarihi); Dilo (iş) locaları; 1920 senesinin nisfı ahirinde ve İtalya Bü.: Meş.: nin muntazam beratlarını haiz olarak teşekkül eylediler.

İskoçya Tar.: i at.: ve mak.: ünün (33) dereceyi haiz Çekoslovak Şu.: ı âlisi 8 Mayıs 1920 tarihinde tee-süs eylemiş ve aynı sene zarfında Lozan'da içtima eden mason kongresi tarafından bütün milletleri temsil eden âza tarafından 8 Haziran 1920 tarihinde tasdik ve kabul edilmiştir.

1922 tarihinde Pilzen'de de Jozef Dobrovski locası açıldığı zaman, milli Çekoslovak Bü.: Meş.: ı da teessüs ederek Fransa OB.:ından çıktığını ve istiklâlini ilân eylemiştir. İtalya Bü.: Meş.: ine tâbi Çek locaları arasında yapılan bir anlaşma neticesinde, Yugoslavya Bü.: L.: sı tarafından gönderilen bir hey'eti murahhasa marifetiyle resmen küşat ve is'at merasimi icra edilmiştir. Bu kuvvet o zamana kadar teşekkül etmiş olan şu beş locayı hâkimiyeti altına aldı: Jan Amos Komenski, Narod, Dvasatı Osmi Rijen, Dilo ve Jozef Dobrovski.

Bir müddet sonra beş loca daha tesis olundu:

Jan Kollar- Bratislava Meş.: ine tâbi 1923

Pavel Jozef Safarik- Kosice Meş.: ine tâbi 1926

Cestu Svetla (Ziya yolu üzerinde) - Birno Meş.: ine tâbi 1926

Bernard Solzano- Prag Me.: ine tâbi 1927

Pravda Vitezi - Prag Meş.: ine tâbi 1930

Şimdiki halde Çekoslovak Bü.: L.: sına tâbi ve dört yüz kadar âzası mevcut on tane loca vardır.

Yabancı bir müdekkik nazarında Çokoslovak lacalarının âzaları belki pek mahdut görülecek; fakat şunu hatırdan çıkarma-

malıdır ki masonluğumuzun büyük müessisleri, âtinin nesilleri önünde büyük mesuliyetlerini idrak eden müessislerinin karşısında büyük müşkilâtın mevcudiyetini düşünmek lâzımdır. Bunun içindir ki bu işin teenni ile yapılması icap eder. Bu hususta en büyük ihtimamı göstermek lâzımgeldiği gibi, kemiyetten ziyade keyfiyete ehemmiyet vermek icap ettiğini düşünmelidir.

Gene bundan dolayıdır ki Çekoslovak masonluğu malî noktai nazardan mes'ut bir halde değildir. Bunun için şimdilik mütevazi ve muvakkat lokaller ile iktifa etmek mecburiyetindedir.

Bununla beraber birgün Prag'da masonlar diğer ecnebi memleketlere mensup kardeşlerini kabul edebilecek bir binaya malik olmak için bütün kuvvetlerini sarfediyorlar. Bu tarzda arzu edilen bir binanın inşası için üç buçuk milyon Çekoslovak krununa yâni yüzbin dolar kadar paraya ihtiyaç vardır. Bu iş için şimdilik Çekoslovakyalı KK.: ancak yarım milyon koron yani onbeş bin dolar kadar bir para hazırlıyabılmışlardır. Bu emelin tahakkuku daha epey uzak görünüyordemek. Buna intizar ederken sütunlarımızda Çekoslovak milletinin bedîi, edebî, fennî, ticarî, sınaî, siyasî sahasına mensup en kıymetli rükünlerini bulundurmağa gayret ediyoruz.

Âzanın büyük takayyüdat ile aramıza kabulleri neticesi olarak, localarımızın mesaisi yüksek bir ahlâkî kıymet göstermektedir. Siyasî mes'e'eler, mesaimiz ve localarımızın faaliyeti haricine atılmıştır. Localarımız yalnız ahlâkî ve fikrî tekâmülün ilerlemesine çalıştıklarından, muazzam mabedimizin köşe taşlarından birini teşkile muvaffak olacakları şüphesizdir.

Mütercimi

A. Salâhattin (Vf.:)

CONFÉRENCE

Faite par le F.: Arthur GROUSSIER

Dans la Tenue Solennelle organisée par le G.: O.: de TURQUIE

Le Dimanche 19 Avril 1931.

T.: S.: G.: M.:, TT.: ILL.: et TT.: CC.: FF.:,

Mes premières paroles seront toutes de de gratitude. Depuis que j'ai eu le grand honneur d'être reçu par vous, vous m'avez

entouré de tant de délicate attention et de si fraternelle affection que j'en suis profondément touché. Votre T. . . Ill. . . F. . . Gr. . . Secrét. . ., mon excellent ami MEHMET RACHID BEY, a mis le comble à mon émotion par la délicatesse des sentiments qu'il m'a manifestés. Je lui en exprime tous mes remerciements. Depuis longtemps, nous sommes attirés l'un vers l'autre par une bien vive sympathie, notre amitié n'en deviendra que plus durable.

Mes FF. . .,

J'ai l'honneur de vous présenter à tous, ainsi qu'à votre Resp. . . Obéd. . ., le G. . . O. . . de TURQUIE, le salut fraternel du G. . . O. . . de FRANCE et des Maçons qui le composent.

De splendides manifestations comme celle d'aujourd'hui ne peuvent que resserrer encore plus les liens qui unissent nos deux Puissances Maçonniques, d'autant plus qu'en entendant votre T. . . P. . . G. . . M. . ., notre T. . . Ill. . . F. . . MIM KEMAL BEY, j'ai constaté avec la plus entière satisfaction l'identité de nos conceptions, la similitude de notre action dans la poursuite du noble Idéal de la Maçonnerie Universelle.

Mon T. . . Ill. . . F. . . MIM KEMAL,

Vous êtes le garant d'amitié du G. . . O. . . de FRANCE auprès du G. . . O. . . de TURQUIE aux destinées duquel vous présidez avec tant de noble dévouement et de distinction, et c'est un grand honneur pour moi d'avoir l'agréable mission de vous remettre le cordon aux couleurs de notre CONSEIL de l'ORDRE, insigne de vos fonctions

Puisse-t-il être un gage nouveau de la bonne harmonie qui n'a cessé de régner entre nous.

Permettez-moi, en vous le remettant, de vous donner la triple accolade fraternelle au nom du G. . . O. . . de FRANCE.

(Le F. . . Groussier passe le cordon au F. . . mim Kemal Bey et lui donne l'accolade au milieu des applaudissements unanimes.)

Mes FF. . .,

Je vais, maintenant, essayer de traiter devant vous: «DE L'IDEAL MAÇONNIQUE ET DU ROLE DE L'A. M. I.

« Vous cultiverez l'amour fraternel, qui est la base, la pierre angulaire, le ciment et la gloire de notre vieille Confrérie », telle est la règle fondamentale posée par ANDERSON, dans ses admirables Constitutins de 1723.

Pour ce grand Maçon, l'amour fraternel, la Fraternité doit donc être l'essence de la Franc-Maçonnerie.

Mais, que faut-il entendre par Fraternité et comment peut-on devenir fraternel ?

Extraire du mot Fraternité tout le suc qu'il contient serait une tâche longue et délicate, aussi, me contenterai-je de vous exposer quelques réflexions qu'il me suggère.

*
* *

La Fraternité ne nécessite-t-elle pas des conditions préalables à son éclosion ? Peut-elle exister entre des hommes que sépare hiérarchie des castes ! ? Non. Elle exige la communauté des droits, ne fut - ce que dans le cadre d'un groupement. Seuls, des égaux peuvent être rapprochés par un sentiment fraternel.

L'opprimé peut-il être le frère de ce lui qui l'opprime ? Evidemment non.

Il n'y a pas de Fraternité sans Egalité, ni sans Liberté.

Si je rapproche ces trois termes dans l'ordre inverse, j'obtiens la devise de la Révolution Française: Liberté, Egalité, Fraternité, devise qui est également celle de votre Resp. . Obedience, Le G. . O. . de TURQUIE.

Mais l'Egalité, la Liberté elle - mêmes, ne doivent - elles pas reposer sur l'Equité, sur la Justice ?

Et voilà un ternaire de droits: Egalité, Liberté, Justice, sans lesquels la Fraternité ne peut pas régner entre les hommes.

N'oublions pas, toutefois, que ces droits correspondent à des devoirs.

J'ai droit à l'Egalité, mais je dois la reconnaître aux autres.

J'ai droit à la Liberté, mais j'ai le devoir de n'en pas priver les autres.

J'ai droit à la Justice, mais je la dois à tous.

L'Egalité, la Liberté, la Justice, sont des conditions de la Fraternité, mais elles ne sont pas la Fraternité.

Examinons un autre aspect de la question.

Il ne peut pas y avoir Fraternité sans confiance, par suite, sans Franchise ou sans Loyauté.

On doit donc être loyal.

Les Maçons, comme tous les hommes, ont des défauts, des préjugés; ils se trompent; comment maintenir la Fraternité sans la Tolérance?

Trop souvent les hommes sont impitoyables aux autres, indulgents à eux-mêmes; nous, Maçons, efforçons-nous de donner le bon exemple en étant sévères pour nous-mêmes et tolérants pour les autres.

Enfin, le malheur peut frapper certains d'entre nous, la misère peut les étreindre: pas de Fraternité sans entr'aide.

Dans l'ancienne Maçonnerie, on pratiquait la charité, la bienfaisance; mais, il n'y a pas Fraternité réciproque entre l'obligé et le bienfaiteur; aussi, devons-nous nous efforcer de nous élever à la Solidarité.

Loyauté, Tolérance, Solidarité, voilà un nouveau ternaire de devoirs sans lesquels la Fraternité entre les hommes est impossible.

N'oublions pas que toujours les droits correspondent à des devoirs et les devoirs à des droits.

Je dois être loyal, mais j'ai droit à la Loyauté de mes frères.

Je dois être tolérant; tous me doivent la même Tolérance.

Je dois être solidaire des hommes; ils ont eux aussi le devoir de Solidarité envers moi.

*
* *

Egalité, Liberté, Justice, d'une part; Loyauté, Tolérance, Solidarité, d'autre part, réalisent-elles la Fraternité? Non.

La Fraternité n'est pas la Liberté, car elle est un lien, mais un lien qui n'est pas imposé, qui a pour base la Liberté, qui est librement consenti; elle est union.

La Fraternité a besoin de l'Egalité et de la Loyauté, mais elle est mieux que cela; elle repose sur la confiance.

La Justice, la Tolérance, la Solidarité, sont nécessaires à

la Fraternité, mais la Fraternité est plus haute, elle est affection.

La Fraternité, c'est l'union confiante et affectueuse.

Ne sont pas Francs-Maçons, ceux qui ne sont pas unis, ceux qui n'ont ni confiance, ni affection, ceux qui ne sont pas frères.

La Fraternité des coeurs, la Fraternité spirituelle n'est pas imposée par la nature, comme celle du sang; recherchée dans une discipline dogmatique, elle reste imparfaite, sa plus libre expression ne peut résulter que du libre don de soi-même.

*
* *

Comment pouvons-nous atteindre la Fraternité?

Quand, profane, nous entrons dans le Tem . . . pour y être initié . . ., nous avons les y . . . ban . . ., nous sommes dans les ténèbres, et pour nous, préparer à devenir des hommes nouveaux, des Francs-Maçons, on nous donne la Lumière.

On nous revêt ensuite d'un tab . . ., emblème du travail, et, appr . . ., on nous enseigne à ébaucher la pi . . . brute.

La Franc-Maçonnerie honore toutes les formes du travail: le travail manuel comme celui de la pensée, mais placée sur le terrain spéculatif, c'est à un travail intellectuel et moral qu'elle nous invite à procéder.

La pi . . . brute est un symbole, c'est l'image de notre personnalité intellectuelle et morale; c'est notre esprit que nous avons à dégager de ses préjugés et de ses erreurs; c'est notre coeur que nous devons dépouiller de ses défauts et de ses vices.

Pour dégrossir la pi . . . brute, il faut de la vigueur, de l'énergie, il faut employer la Force: vigueur intellectuelle, force morale.

L'une des Colonnes du Tem . . ., celle près de laquelle doit se ranger l'appr . . ., est le symbole de la Force.

Lorsque la pi . . . est débarrassée de ses aspérités et bien dégrossie, il faut la polir; lorsque l'esprit est affranchi de ses erreurs, il doit tendre vers la vérité; lorsque le coeur est libéré de ses défauts, il lui faut s'orner de vertus et l'appr . . . devient comp . . .

Ce n'est plus seulement la Force qui lui est nécessaire,

c'est l'art; ce qu'il doit chercher à réaliser, c'est la Beauté.

Le poli qu'exige la pi. . . , sa parure, c'est la Beauté intellectuelle et morale.

La deuxième Colonne du Tem. . . , celle dont s'approchent les comp. . . pour toucher leur salaire, est le symbole de la Beauté.

Ayant accompli sa tâche, le comp. . . est admis dans la Chambre du Milieu et, tourné vers le Deb. . . , il recevra la maîtrise.

Maît. . . , il apprendra aux appr. . . à dégrossir la pi. . . , aux comp. . . à la polir et il devra acquérir la Sagesse, au sens antique, faite de vertu et de raison, qui lui permettra d'assembler les pierres et sans laquelle il ne saurait ni rapprocher les esprits, ni lier les cœurs.

Force, Beauté, Sagesse sont, dans le Tem. . . , les trois piliers symboliques qui soutiennent la Voûte étoilée.

*
* *
*

L'enseignement maçonnique doit-il consister à tailler et à polier toutes les pi. . . sur un même modèle?

Tous les Maçons doivent s'efforcer d'avoir un même cœur confiant, aimant, fraternel, duquel se dégage une même affection qui les cimente. Mais, s'ils se sont façonné un même esprit, si toutes les pi. . . sont uniformes, que construirons-nous avec? Un mur, une digue?

Or, ce n'est pas une digue que doivent édifier les Maçons, ce ne sont pas seulement des murs, c'est le Tem. . . .

Le Tem. . . se compose de murs et, par suite, beaucoup de pierres devront se ressembler dans leur forme, mais, il comprend aussi des Colonnes et il est surmonté d'une Voûte; de plus, il comporte une décoration, des ornements.

Il faut donc que les pierres soient diverses.

Toutefois, ces pierres ne peuvent pas être difformes, elles doivent pouvoir être ajustées, assemblées. La Diversité doit donc être limitée par la Mesure.

Grâce à la Mesure, nous saurons nous écarter de toute exagération sans tomber dans l'insipide uniformité et l'oeuvre

que nous édifions prendra des formes de plus en plus harmonieuses.

Tout notre travail intellectuel et moral doit donc s'inspirer de ce nouveau ternaire: Diversité, Mesure, Harmonie.

*
* *

La beauté de la Maçonnerie, c'est de maintenir son traditionalisme, sans rester figée dans le passé, sa Force c'est de pénétrer l'esprit et non de s'attacher à la lettre; au lieu d'enfermer des dogmes intangibles dans le symbole, sa sagesse doit consister à dégager du symbolisme la substance qu'il peut contenir: concepts, hypothèses, croyances individuelles; sa grandeur sera de synthétiser dans l'Harmonie, la diversité des pensées muries, développées avec Mesure.

Chacun doit stimuler son intelligence, améliorer son caractère et épurer son cœur par un effort personnel.

Tous, nous devons nous efforcer d'être bons, notre esprit doit s'inspirer du beau et s'élever vers le vrai.

Sachons nous défier des imperfections de notre raison; si les autres ne partagent pas nos convictions sur un sujet quelconque, gardons - nous de penser qu'eux seuls se trompent et que c'est nous qui détenons toute la Vérité.

*
* *

Permettez-moi une comparaison.

Supposez qu'un grand nombre de personnes soient disséminées autour d'un vaste monument et qu'il leur soit difficile de se déplacer; les unes en verront l'imposante façade, d'autres seulement l'un des côtés, d'autres encore, un angle de deux faces fuyantes; celles qui sont très près contempleront la délicatesse de quelques détails, alors que les plus éloignées n'apercevront que des contours ou quelques grandes lignes; si toutes ces personnes se communiquent leurs impressions, celles-ci ne seront-elles pas contradictoires?

Cependant c'est le même monument qu'elles ont regardé; les unes peuvent-elles prétendre que seules les autres ont mal vu? En aucune façon.

Quelques-unes ont pu être favorisées et s'être trouvé placées à une distance propice du monument et en face d'un de ses aspects les plus caractéristiques, mais toutes les observations peuvent être vraies et c'est seulement par leur rapprochement, leur contrôle, leur synthèse que peut s'acquérir une connaissance aussi exacte que possible de l'ensemble.

Or, nous sommes répartis de même suivant notre tempérament, notre milieu, nos connaissances, autour des énigmes de la nature et, plus particulièrement, vis-à-vis des problèmes que pose l'évolution de l'Humanité.

Il y a, toutefois, cette importante différence que la vue intellectuelle est moins précise que celle de notre oeil et que, malgré le peu qu'aperçoit notre esprit, nous croyons pouvoir déterminer le tout.

Aussi, la vraie Sagesse consiste-t-elle à rechercher dans chaque pensée sincèrement exprimée la petite lueur de vérité qu'elle contient et à s'efforcer de rassembler, d'harmoniser dans une vérité plus complète ou plus haute les infimes parcelles du vrai qu'il nous a été possible de dégager.

Et le travail d'une Loge pourra être d'autant plus fructueux que les membres de celle-ci seront de conditions, d'éducation et de mentalité différentes; mais, dans cette Diversité, il ne faut pas, non plus, oublier la Mesure.

*
* *

L'éducation maçonnique a pour but de nous élever intellectuellement, mais surtout moralement; elle doit nous inciter à être fraternels, non pas seulement entre nous, maçons, mais à l'égard de tous nos semblables.

La Maçonnerie doit préparer une élite capable de servir de guide aux hommes par son action, surtout par son exemple. Elle a une mission éducatrice, elle est Lumière, elle n'a donc pas à agir, en tant que corps constitué; ce sont les Maçons, à titre

individuel, qui, imprégnés de son haut enseignement, ont le devoir de s'en inspirer pour aider au progrès de l'Humanité.

*
* *

Les êtres humains se sont succédés dans le temps et éloignés les uns des autres sur l'étendue terrestre; ils ont constitué des races, des nations qui se jalouent, parfois se haïssent, et, hélas, trop souvent, se combattent, alors que loin de s'arrêter aux frontières, la Fraternité devrait être la loi de la Société.

Il appartient aux Maçons qui, suivant la forte parole d'ANDERSON, sont «de toutes nations, de tous idiomes, de toutes parentés, de tous langages», de travailler à les rapprocher, mais là encore, ils doivent donner l'exemple.

Il ne suffit pas que les Maçons d'un Orient soient groupés en Loge, que les Loges d'une nation soient organisées en Grand Orient ou en Grande Loge, il est nécessaire, il faut que les Obédiences nationales se rapprochent les unes des autres.

Il ne suffit pas que les Puissances maçonniques échangent entre elles des garants d'amitié, il est nécessaire, il faut que des rapports plus étroits existent entre elles et que, par leur union, elles forment une véritable Fraternité universelle.

= Va Suivre =

MASONLUKTA VAZİFE TELÂKKİSİ

Adi hayatta, bir kimseden herkesin mutlak olarak beklediği şeylere onun vazifeleri denir. Vazifenin en iptidai şeklinin tarifi budur. Bu vazifelerin idrak edilmesine ve onları yerine getirmek için gayret sarfedilmesine saik olan ruhi ve aklı amile de vazife duygusu veya havesi denir. İnsanlarda pek büyük derece farklarına tâbi olan bu vazife duygusunu gerek irşat ve terbiye vasıtalarıyla, gerek kanun, nizam ve emirlerin korkutma ve tehdit vasıtalarıyla takviye için zaman zaman mütefekkipler, hükümdarlar devlet adamları ellerinden gelen gayreti sarfetmişlerdir.

Asıl mevzumuz olan yüksek ve masonca vazife telâkkisini teşrihe başlamakdan evvel, vazifenin bu iptidai şeklini bir parça tetkik ederek mahiyetini araştırmak mecburiyetindeyiz. Bu maksatla herhangi bir içtimaî zümre veya camiayı ele alır ve onun teşekkülünde esas olan bağları ve nizamı tetkik edersek

hem bu iptidaî vazifeyi, hem de ona verilen ehemmiyetin sebe-
bini aynı zamanda anlamış oluruz.

Filhakikâ insanların teşkil ettikleri camialar ister aile veya kılân olsun, ister kabile, millet, birlik veya cemiyet olsun, hepsinde müşterek bir vasıf vardır ki, o da her uzvun muayyen birçok vazifeleri olmasıdır. Bunlar söz veya yazı ile kabul edilmiş ve yerine getirilmesi umumî menfaat icabı olan taahütler, yahut ta kanun, nizam, örf, âdet ve teamül neticesi olarak her ferde tahmil edilmiş mecburiyetlerdir. İctimaî nizam ancak bütün bu vazifelerin yerine getirilmesi ve bundan imtina edenlerin cezalandırılmasıyla temin olunabilir. Binaenaleyh aşağıda tavsif edeceğim hakikî ve masonca vazife mefhumundan pek uzak olan bu basit ve iptidaî şeklinde bile "Vazife,, ictimaî hayatın esas direğidir. Fertler vazifelerini yapmazlarsa, içtimaî nizam kalmaz, camialar tefessüh eder ve nihayet yıkılır, yani insanlar bir arada yaşayamaz olurlar.

Masonluk ancak içtimaî hayatı olan camialar içinde tekevvün etmiştir; insanları daima cemiyet halinde yaşar, toplu ve mütesanit görmek ister ve kendi teşkilâtıyla bu kabiliyetleri kuvvetlendirmeğe çalışır. Halbuki vazife kalmazsa, camialar kendi kendine dağılacığından, o zaman masonluk için de faaliyet sahası kalmaz. Bundan dolayıdır ki Masonluk, tavsif ettiğim iptidaî vazife telâkkisinin ekseriya korku, menfaat, körkörüne itaat, sabır ve hatta meskenetten doğduğunu pek âlâ bilmekle beraber bu telâkkiye de zahir olur, onu çürütmeğe değil, bil'akis kuvvetlendirmeğe, ve mümkünse yavaş yavaş yükselterek kendi seviyesine çıkar-
maya çalışır. Gerçi her hakikî mason bu basit vazife telâkkisini kendi dununda görür, fakat ona istihfafla bakmaz, onu baltalamak şöyle dursun, bil'akis adeta mukaddes tanır. Kendi yüksek vazife mefhumu ile insanların ekserisinde bulunan bu iptidaî vazife duygusu arasında dağlar kadar fark olduğunu görmemesi imkânı yoktur. Bununla beraber her ferdin fikren ve ahlâkan yüksek bir seviyeye çıkarılması yüzlerce, hattâ belki de binlerce seneye mütevakkif olduğunu da bildiğinden, şimdilik ekseriyette mer'i olan telâkkileri hoş görür. Hülâsa masonluk her ne şekilde olursa olsun vazifenin en büyük dostudur.

Ya Masonlukta bu künhüne varılması zor, esrarengiz vazife mefhumu ne oluyor? Evvelâ bu telâkkinin yalnız tekris edilmiş

ve canla başla mason olan K.K.: ime has olmadığını, bütün irfan ve ahlâk sahibi insanların da vazifeyi idrak hususunda kendileriyle müşterek olduğunu kaydettikten sonra, hakikî vazife mefhumunun ne olduğunu lâyikiyle anlatabilmek için, bununla oğraşmış olan filozoflardan, bilhassa bunların başında bulunan Kant'tan ve felsefesinden bir nebze bahsetmek lüzumunu duyuyorum.

Büyük dâhi Kant alelittlak vazife dediğimiz şeyi bütün bütün vüzüh ve kat'iyetiyle kavramış, vazife problemini keşfederek mahiyetini ve şartlarını bize göstermek suretiyle halletmiş, yani biz vazife ne olduğunu kavrayabilmek için kendimize başka bir nazarla bakmaktığımız, benliğimizi büsbütün başka bir görüşle idrak edebilmeliğimiz lâzımdır. Bunun için yalnız sevki tabii ile yaşayan bir mahlûk olmak, tabiatın kanunlarına uymak kâfi değildir Ruhumuzda, kanunlarını kendi kendine yapan, bunların tatbikinde en büyük gayeyi ve zevki bulan çok yüksek ve müstakil bir kuvvet, bir mukaddes ateş yaşamalıdır. Gerçi bu ateş yani vazife aşkı, az çok herkeste vardır, yalnız onu söndürmemek, bil'akis kuvvetlendirmek icap eder.

Kant'ın nazariyesine göre vazife, doğrudan doğruya şuuru muza "gayrikabili itiraz bir emir,, halinde sanih olur. Kant'ın "kategorischer Imperativ,, yani mutlak emir adını verdiği bu emir şudur:

"Kendi iradenin dusturları bütün tabiat için muta, ebedî birer kanun olacakmış gibi hareket et., İnsanlara tatbik edilince, bu emir şu şekli alır: "Gerek kendi şahsında, gerek diğer her şahısta insanlığı bir vasita değil, bir gaye olarak bil ve öyle hareket et., Bu emir sırf aklîdir ve her yerde sanih olur, fakat onu sezme fikrî terbiyeye, yani irfana vabestedir. Kabul ve tatbik etmek, ve hele tamamen benimsiyerek hayatına mahrek yapmak ise büyük bir ahlâkî kıymettir, herkese nasip olmaz.

Kant vazife hakkındaki nazariyesini bütün derinlikleriyle şerhetmiş ve hayata tatbikinden elde edilecek neticeleri göstermişti. Ondan sonra gelen birçok filozoflar, ve bilhassa Fichte de aynı yol üzerinde yürüyerek vazife mefhumunun felsefede iyice kök salmasına çok kıymetli hizmetler etmişlerdir. Bu iki filozofa nazaran hakikî vazife ne tamayüllerimize istinat edebilir, ne de zevk veya bahtiyarlık teminine vasita olabilir. Yani insan sadece "vazifesini yapmış olmak için ,, yapar, yoksa başka maksatla değil. Diğer bir maksatla yapılan vazifeler (ki yukârda bahsi

geçen ictimai hayat vazifelerinin ekserisi bu cümledendir) sahte ve mağşuştur, maneviyatımız onlardan istifade etmez. Bu itibarla vazife ve zevk büsbütün ayrı şeylerdir. Bu ikisini birbirile iyice karıştırmaya ve sonra bu halitayı hasta ruhlara ilaç diye sunmaya ne kadar çalışsak, beyhudedir : İki mefhum derhal ve kendi kendine birbirinden ayrılır ve şayet ayrılmıyacak olursa, birincinin yani vazife telâkkisinin hiç tesiri kalmaz. Bundan, şüphesiz temayüllerimizle zevk ve saadet ihtiyacımızın bizi götürdüğü yol fenadır, manası çıkmaz. Yalnız şu netice çıkar ki, vazifeperverliğe bu yoldan gidilmez. İcabında temayüllerimizin tamamen zıddına da hareket edebilmeliyiz ve ancak bunu yapabildiğimiz takdirdedir ki vazifeperver olduğumuza kanaat getirebiliriz.

Kant'la Fichte mason mu idiler? Kant mason umdelerinden ilham almış mıdır? Bunları bilmiyorum. Fakat muhakkak olan bir cihet varsa, Kant'ın ve masonluğun vazife telâkkileri arasında hemen de hiç fark olmayışıdır. Kant Fichte ve emsali filozofların bütün beşeriyet için kurmaya çalıştıkları mukaddes bina ile masonların yapmak istedikleri emelpira mabet birbirine her cihette çok yakındır. Vazife üzerine müesse, yeni bir hayat telâkkisi ve yüksek bir felsefe kurmak şerefi Kant'a, onu daha ziyade derinleştirerek tahkim etmek şerfi Fichte'ye ait ise de, bu felsefeyi amelî ve nazari şekillerde neşri tamim etmek, kocaman bir camiaya mal etmek, ruhlara sindirmek şerefının büyük bir hissesi de masonluğa aittir. Binaenaleyh her hakikî mason tereddüt etmeksizin kendini bu iki büyük dahînin ve bilhassa Kant'ın şakirdi addedebilir.

Masonluk daima iyilik arar ve iyilik yapmak ister, ahlâkî hayatının en mühim umdesi telâkki eder. Masonların nazarında insanlık orada başlar ve orada biter. Çünkü insanı hayvanın fevkine çıkararak yegâne şey ahlâktır, yoksa sadece zekâ sahibi olmakla ve bu zekâyı hayvanda sevitabiinin gördüğü işlerde kullanmakla insan hiçbir vakit hayvanın fevkine geçemez. Bu bahse göre, şuurunun takrir ettiği vazife emrini kucaklayarak benliğine mal eden, ve onu kendi irade kuvvetile yaşayışına ve hareketlerine düstur ittihaz eden insan, yani kısaca vazifeperver adam, şahsında akılla ahlâkî mezcetmiş olduğundan Masonluğun aradığı esas vasıfları kazanmış demektir. Artık onun nazarında insanlık ve beşeriyet çok yüksek birer mefhum haline gelir, ve kendi şuurundan aldığı vazife emrini sırf kendi karar ve iradesile kabul ederek ezeli bir nizamın müstakil bir uzvu

sıfatile beşeriyet içinde mevkiiini alan bu insan, ruhan muhakkak en yüksek mertebelere çıkar, mümtaz ve hürmete lâıyk bir fert olur.

Bu yeni telâkkiyi elde ettiğimiz zaman vazife pazarımızda okadar kutsiyet kazanır ki, artık bütün hayatımız bizce tek bir vazife olur: Başkalarına karşı değil, sırf kendimize karşı ifa etmek mecburiyetinde olduğumuz bir vazife; öyle bir vazife ki, hakikî benliğimizi kazanmak, ruhî ve fikrî bağlarımızdan kurtulmak, istiklâl ve hürriyetimizi tamamen elde etmek için daimî bir gayret ve mücadeleyi emreder. Masonca remzile, ham taşı yontmakla başlıyan bu vazife, üstatlığa, ve hatta daha yüksek derecelere çıkıldıktan sonra da bitmez, ilânihaye devam eder durur. Çünkü hayatta kemal derecesi bir idealden ibarettir, insanlar için ona, yani hakikî üstatlık mertebesine, ancak yaklaşmak mümkündür.

Masonluktaki telâkkisile vazife, bize haricden vaki olmuş bir emir, bir zabıta kuvveti değil, bil'akis hayatımızın bizzat kendi benliğimizde bulunan en kuvvetli tahrik vasıtası, bizi kudret ve kabiliyetlerimizin zirvesine çıkarabilecek en büyük hamlesidir. Bu yüksek vazife telâkkisine malik isek, haricte gördüğümüz şeyleri düşünmeden ve körkörüne kabul etmeyiz, bil'akis her şeyi ciddi ve derin bir tetkikten geçiririz. Kendi benliğimizden nebean etmiyen ve akılla mantık tecrübesine tahammül edemiyen her şeyi derhal reddederiz. Benliğimizde uyuşuk hiçbir zerre kalmaz. Ruhumuz ve fikrimiz daima cevval bir halde bulunur ve aklımızın idaresi altında mütemadi ve semereli bir faaliyet gösterir.

Masonların vazifeye ne derece kıymet verdiklerini takdir etmek için, muhayyel üstadımız Hiramı düşünmek kâfidir. Filhakika Hiram, vazifenin müşahhas timsalidir. Onun vazife uğruna can verışı, ve son dakikasında bile, yani üçüncü darbeyi yemeden evvel vazifesini ihlâl etmektense ölümü tercih edişi, bize Masonlukta vazife telâkkisinin ne derece kutsî ve ulvî olduğunu bütün parlaklığıyla gösterir.

Bizi bu kadar yüksek mertebelere çıkaran bu masonca vazife mefhumunu ancak bizzat ve kendi irade ve kararımızla kabul ve hayatımıza tatbik edebileceğimiz aşikârdır. Hariçten tazyikle

kabul ettirilen bir vazife, Kant'ın ve biz masonların anladığımız manada vazife olamaz, çünkü ya ümit, ya korkuya müstenit olacaktır, ve ondan doğan fiillerde de daima netice düşünüleceği cihetle, vazife gaye olmaktan çıkacak ve ahlâkî kıymetini kay-kaybedecektir. Ohalde vazife mefhumunun neşvünema bulması için, insanların kendi irade ve kararlarıyla hareket edebilmeleri, yani hür ve serbest olmaları lâzımdır. Binaenaleyh "Hürriyet" vazife mefhumunun en büyük şartıdır. Yapmaklığımız lâzım gelen şeyleri kendi isteğimizle yapmalıyız kaidesi, irfan ve ahlâk sahipleri için mutlaktır. Şaşmaz bir düstur olarak: "**Hürriyet olmyan yerde vazife de olamaz**" diyebiliriz.

Bütün yukardaki teşrihlerden çıkan netice şudur ki, vazife aşkı masonlukta en ülvî gaye olan hürriyetin tabii bir neticesidir ve vazifeperver bir insan, akıl, irade ve ahlâk sahibi olduktan başka, hür bir insandır da. Bir taraftan her hakikî masonda bu evsafın mutlaka bulunması lâzım geldiği, diğer taraftan da Masonluk camiasına alınacak kimselerde buandan başka evsaf aranmadığı nazarı dikkate alınınca, neticede adeta riyazî kat'iyeti haiz olan şu düsturlara varılır: **Vazife masonluğun temel şartıdır. Vazifeperver olmak Masonluk için lâzım ve kâfi bir şarttır. yani: Hakikî Mason, tam manasile vazifesini bilen ve yapan bir adamdır ve bilmukabele: Her hakikî vazifeperver adam bilfiil mason demektir.**

E. S. (Gç.)

R.: L.: VEDAT LE 27 JANVIER 1931 [1]

TT.: III.: et TT.: Chers FF...

Après la copieuse agape spirituelle qui nous a été servie là haut par nos distinguées frèrs, j'ai le devoir de décacheter ici devant vous, le testament, que comme frère orateur défunt, j'avais transmis à mon successeur.

Mes dernières volontés, dans leurs ensemble se portaient sur trois points essentiels.

I. Rationaliser nos travaux — C'est à dire, éviter les longs discours, et les interventions inutiles... Si chaque frère doit absolument suivre avec attention tous ce qui se dit en Loge, il n'est pas dit pour cela que chaque frère doit necessairement émettre son avis, même exact, sur n'importe quel sujet qui se traite.

On peut très bien noter ses observations, les méditer et les présenter, sous forme de proposition claire et coordonnée.

Ce système économisera des minutes qui forment des heures, et comme

[1] Discours fait à l'agape annuelle, par le F.: ex-orat.: E.

je l'ai déjà dit: toute l'activité annuelle d'une Loge ne se compose que de 40 heures environ.

2. Soigner l'instruction de nos membres — Lire, discuter et commenter les réglemens, analyser les rituels, étudier les symboles, traiter des sujets qui forment le caractère, développent l'esprit et enrichissent les coeurs... La maçonnerie aux maçons d'abord, ne courons pas trop derrière les profanes avant d'avoir formé et assimilé les éléments qui nous sont confiés.

3. Varier et rajeunir le cadre des officiers — Ayons beaucoup de respect et de la reconnaissance envers ceux qui ont fondé et formé notre atelier, mais ne concentrons pas le pouvoir toujours dans les mêmes mains... Partageons le parmi tous ceux qui ont la bonne volonté et la possibilité d'être utiles... Chaque nouveau venu développe une nouvelle activité, émet une idée nouvelle, et nous savons tous que c'est le renouvellement des forces qui entretient la vie...

Plaçons nos aînés, très haut, sur nos têtes, et ils seront d'autant plus élevés que leur appui nous élèvera.

Deux mots encore sur un discours prononcé dans notre dernière tenue d'installation... où il avait été parlé d'un temple idéal en construction depuis des siècles où pourrait se réfugier un jour l'humanité épuisée.

Permettez - moi de préférer à ce temple lointain et magnifique cette modeste cabane construite avec l'énergie et les sacrifices de nos frères et qui est nôtre.

Ceux qui se disent désillusionnés de la Franc-Maçonnerie, sont ceux qui ont trop souvent confondu les rêves avec la réalité. Chacun vient ici en inscrivant sur sa feuille de demande : « Mon but est de travailler pour le bien général, pour le perfectionnement de la société, pour secourir les pauvres et protéger les orphelins » et plus tard, comme il n'a point pensé, de qui se compose l'humanité, ni de quoi la société est formée, comme il n'a pu rencontrer des faibles et protéger des orphelins, il dit : la Franc-Maçonnerie est un idéal trop élevé, difficile à atteindre; le but est trop grand et moi trop petit... Et voilà comment grossit le nombre des défaits.

Si l'on laissait de côté les grandes phrases et les termes pompeux, pour **chercher l'humanité surtout dans la famille et la patrie**, si l'on remplaçait la pitié et la charité au moins par les sentiments de justice et d'équité, si l'on plaçait l'idéal dans la fraternité raisonnée qui unit le frère au frère, on ne pourrait plus avancer que cet idéal est lointain et impossible à atteindre.

L'heure de tenir des agapes éternelles dans le magnifique temple de l'humanité ne viendra pas de si tôt, et ne viendra peut-être jamais, contentons-nous déjà de rencontrer autour de cette table la reconfortante joie de la sincérité qui nous unit comme par une chaîne fleurie.

Elevons donc nos verres à l'idéal maçonnique, grand dans sa simplicité et accessible à tous.

E. (Vd..)

MUH. K K.: e

1) --- **(Büyük Şarkın)** ın 3 üncü sayısı intişar etmiştir. Diğer sayılarımız mündericatinin daha mütenevvi, daha zengin olmasını isteyen KK.: in bize vadettikleri yazıları bir an evvel daktilo ile ve kâğıdın yalnız bir yüzüne yazıp göndermelerini rica ederiz. Lisanâşinas KK.: in ecnebi Mas.: neşriyatından mehaz tasrih eyliyerek tercüme edecekleri makaleler de memnuniyetle dercedilecektir. Mecmuada dercine şimdilik imkân görülemiyen yazılar, bilâhare ayrıca kitap halinde fevkalâde bir nusha ile neşredilecektir.

2) — Her makaleden terettüp edecek maddi ve manevi bütün mes'uliyetler imza sahibi muharririne racidir.

3) — İmzasının yalnız ilk harflerle dercini isteyen KK.: , bunu sarahaten bildirmeli ve mensup olduğu Mah.: Muh.: i ile yadres ve ikametgâhını taşrih eylemelidir.

4) — **(Büyük Şarkın)** ın mükemmel bir mecmua haline gelmesi için, KK.: in arzu ve tasavvularını (Mecmua) ya yazmaları ve yardımlarını bezletmeleri temenni olunur. Muhaberatı kolaylaştırmak için lokale ayrıca bir **(Büyük Şark)** kutusu asılacaktır.

5) — Mecmuada KK.: den iş ve memuriyet arayanlara, yardımına muhtaç dullara yetimlere, iş bulmak isteyenlere mahsus olmak üzere meccanen bir **Küçük İlânlar** sütunu ayrılacaktır.

Muhtelif meslek ve ticaret şubelerine mensup KK.: in **Reklâmları** da küçük bir ücret mukabilinde kapaklara konacaktır.

İSTİKLÂL LİSESİ

İstanbulda - Şehzade başında

Leylî ve Neharî

Şişli Terakki Lisesi

Nişantaşında

Hallî Rifat Paşa
ve
Baş mabeyincilik
konaklarında

FEYZİ ATÎ LİSESİ

Arnavutköyünde - Rıhtım Boyunda

Bu kardeş mektepler şehrimizin en ciddî, en mükemmel hususî ilim ocakları, ırfan yurtlarıdır.

Kayıt ve kabul şartlarını gösteren talimatnameleri meccanen gönderilir. Doğrudan mektep idarelerinden arayınız.